

ASiantuntijatietoa päätöksenteon tueksi

Kuntoutussäätiö 5.12.2023

#tuloksellisuus #vaikuttavuus #arviointi #SROI #vaikutustenarviointi
#tiedollajohtaminen #HyvinvoivaTulevaisuus

Kuntoutussäätiö

Erna Alitalo & Juha Klemelä

Laadukas tutkimus-, arviointi- ja selvitystyö tukee vaikuttavia toimenpiteitä ja palveluja

Julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin tekemiltä, yhteiskunnalliseen hyvään tähtääviltä toimilta ja interventioilta edellytetään vaikutuksia. Ei riitä, että mitataan toiminnan tai tehtyjen tuntien tai suoritteiden määrää – **on tärkeää tietää, millaisia tuloksia ihmisten elämässä ja yhteiskunnassa saadaan aikaan.** Vaikuttavuuden tutkimuksessa avataan ja todennetaan näitä sosiaalisia, psykologisia, yhteiskunnallisia, terveydellisiä ja taloudellisia vaikutuksia. Selvitetään muun muassa sitä, lisääntykö mielen hyvinvointi, väheneekö yksinäisyys ja sairastuvuus, edistyykö moninaisuutta tukevat toimintamallit tai onko ihmisillä enemmän rahaa käytössään.

Vaikuttavuuden todentaminen ja kehittämistoimien perustelevien vaatimien laadukasta tutkimus-, arviointi- ja selvitystyötä. Kuntoutussäätiö tekee käytännönlähtöistä tutkimusta ja [Arvioinnin osaamiskeskukseamme \(ASKE\)](#) on pitkä kokemus monenlaisten vaikuttavuutta mittaavien arviointi- ja selvitystöiden toteuttamisessa. **TKI-toimintamme on tieteellisesti, menetelmällisesti sekä eettisesti korkeatasoista.** Osaamiskeskusella on erityisasiantuntemusta esimerkiksi taloudellista vaikuttavuutta mittaavan SROI-analyysin (Social Return on Investment) tekemiseen. Me myös ohjaamme ja opastamme asiakkaita siten, että he osaavat itse tehdä arviointityötä entistä paremmin.

Keskeisimmät asiat

- Kehittämistoimien perustelevien ja tehtyjen toimien vaikuttavuuden todentaminen vaativat laadukasta tutkimus-, arviointi- ja selvitystyötä.
- Kuntoutussäätiö tekee käytännönlähtöistä tutkimusta ja Arvioinnin osaamiskeskukseamme (ASKE) on pitkä kokemus monenlaisten vaikuttavuutta mittaavien arviointi- ja selvitystöiden toteuttamisessa.
- Tuotamme objektiivista tietoa ja uusia toimintamalleja; tuomme näkyväksi ilmiöitä, erilaisten toimijoiden rooleja, taustasyitä ja vaikutuksia.
- Tutkittu tieto mahdollistaa toiminnan kehittämisen ja osaamisen vahvistamisen; tutkimuksen avulla toiminta pystytään kohdentamaan parhaalla tavalla – myös kestäväen talouden näkökulmasta.

Tiedolla johtamisen ja kehittämisen kumppani

Haluamme tarjota yhteistyökumppaneillemme mukavaa ja sujuvaa yhteistyötä vahvalla ja korkeatasoisella asiantuntemuksella. **Osallistamalla erilaisia asiantuntemuksia ja näkökulmia rakennamme yhdessä parhaat ratkaisut.**

Käytäntölähtöinen tutkimuksemme tuottaa objektiivista tietoa ja uusia toimintamalleja. Tutkimuksen avulla tuodaan näkyväksi ilmiöitä, erilaisten toimijoiden rooleja, taustasyitä ja vaikutuksia. Tutkittu tieto mahdollistaa toiminnan kehittämisen ja osaamisen vahvistamisen. **Kun tutkimuksen avulla selvitetään erilaisten toimien yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja taloudellisia vaikutuksia, pystytään kohdentamaan toiminta parhaalla tavalla – myös kestäväen talouden näkökulmasta.**

Haluamme myös tuoda erilaisten ihmisten äänen kuuluville. Kohderyhmien osallistaminen kehittämisprosesseihin ja kohderyhmiltä tiedon kerääminen varmistaa, että kehitettävät toimet tullaan rakentamaan oikein ja tehokkaasti.

Toimenpide-ehdotukset vaikuttavuuden arvioimisen kehittämiseksi

- **Arviointia tulisi tehdä kaikessa yhteiskunnallisiin vaikutuksiin tähtäävässä toiminnassa ja interventioissa.** Tulosten arvioinnin lisäksi myös toimintaa voidaan kehittää arvioimalla prosessin toimivuutta.
- **Taloudellinen arviointi kannattaa muun määrällisen ja laadullisen arvioinnin rinnalle.** Se terävöittää arviointituloksia ja tekee niistä helpommin kommunikoitavia.
- **Sosiaali- ja terveystieteellisiä arviointimenetelmiä on hyvä käyttää myös yhteiskunnallisessa yritystoiminnassa ja julkisissa hankinnoissa.** Näin voidaan parantaa toiminnan ja tarjousten vertailtavuutta.
- **Arviointi kannattaa rakentaa käytännönläheiseksi ja erilaisia sidosryhmiä ja kohderyhmiä osallistavaksi.** Arvioinnissa on hyvä hyödyntää myös uusia innovatiivisia menetelmiä, joilla saadaan erilaisten osallistujien ääni ja näkökulmat esille.

Julkaisuja kehittämisprosessien ja päätöksenteon tueksi

Julkaisemme tutkimus-, arviointi- ja kehittämishankkeiden tuloksia mm. Kuntoutussäätiön tutkimuksia-, Kuntoutussäätiön työselosteita- sekä Tutkimuksista, kehittämisestä ja innovaatioista tiiviisti -sarjoissa. Lisäksi julkaisemme Kuntoutus-lehteä.

Tutustu julkaisuihimme osoitteessa <https://www.kuntoutussaatio.fi/julkaisut>

Alla on lueteltu joitakin tuoreita Kuntoutussäätiön hankkeita ja julkaisuja:

- Keväällä 2023 alkaneessa tutkimushankkeessa selvitämme, **miten poliisin, Rikosseuraamuslaitoksen ja Ulosottolaitoksen asiakkaiden palveluohjaus toimii.** Selvitys toteutetaan valtioneuvoston kanslian VN TEAS -rahoituksella.

Lue lisää uutisesta: <https://www.kuntoutussaatio.fi/ajankohtaista/uutiset/vn-teas-tutkimus-selvittaa-poliisin-rikosseuraamuslaitoksen-ja-ulosottolaitoksen-asiakkaiden-ohjaamista-palveluihin>

- **Yhteiskunnan kehittäjät ja uudistajat: Yhteiskunnallisten yritysten sosiaaliset innovaatiot** -tutkimus (tekijöinä Kuntoutussäätiö, Demos Helsinki, Teknologian tutkimuskeskus VTT, Diakonia-ammattikorkeakoulu ja Silta-Valmennusyhdistys) oli ensimmäinen laaja-alainen suomalainen selvitys yhteiskunnallisten yritysten sosiaalisista innovaatioista. Tutkimus suosittaa, että innovaatiopolitiikan ja -rahoituksen kärkikriteereiksi tulee asettaa positiiviset yhteiskuntavaikutukset; tiedon tarpeisiin Suomeen kaivataan kansallista sosiaalisten innovaatioiden tietokantaa; yhteiskunnalliset yritykset pitää ottaa huomioon varteenotettavina palveluntuottajina perinteisen yksityisen ja julkisen sekä järjestösektorin rinnalla. Tutkimus tehtiin valtioneuvoston tutkimus- ja selvitystoiminnan VN TEAS -rahoituksella.

Lue lisää uutisesta: <https://www.kuntoutussaatio.fi/ajankohtaista/uutiset/ajankohtainen-ja-laaja-alainen-vn-teas-tutkimus-sosiaalisista-innovaatioista-yhteiskunnallisissa-yrityksissa>

- **Kuntoutusta rakentamassa: Toiminnallisten häiriöiden kuntoutuskokeilun arviointitutkimuksessa** (Korkeamäki, J. ym. 2023) tuodaan esiin, että toiminnallisten häiriöiden kuntoutuksella on myönteisiä vaikutuksia kuntoutujien hyvinvointiin. Myönteisten vaikutusten lisääminen vaatii kuitenkin kohdennetumpaa ja yksilöllisempää lähestymistapaa sekä lisäyhteistyötä sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa. Tutkimuksen rahoitti Kela.

Lue lisää uutisesta: <https://www.kuntoutussaatio.fi/ajankohtaista/uutiset/kuntoutussaation-tutkimus-toiminnallisten-hairioiden-kuntoutus-voi-parantaa-osallistujien-elamanlaatua-ja-vahentaa-masennusta-mutta-jatkokehitykseen-on-syyta>

- **Ammatillisen KIILA-kuntoutuksen nykytilasta ja kehittämistarpeista** (Ala-Kauhaluoma M. ym. 2023) tehdyn arviointitutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miten ammatillisen KIILA-kuntoutuksen toimintamalli on toiminut ja toimii ja mitä kehitettävää siinä voisi olla. Arviointi osoitti, että KIILA-kuntoutuksen eri muodot, eli työpaikkakohtainen ryhmäkuntoutus ja ammattialakohtainen ryhmä- ja yksilökuntoutus, nähtiin kaikki tarpeellisina palvelumuotoina, jotka antavat mahdollisuuden soveltaa kuntoutusmallia erilaisiin tilanteisiin ja kuntoutujille soveltuviksi. KIILA-kuntoutuksessa erityisen toimivaa on, että se on räätälöitävissä kuntoutujien ja työpaikkojen moninaiisiin tilanteisiin ja tarpeisiin. Mitään KIILA-kuntoutuksen kuuluvaa menetelmää ei koettu yleisesti hyödyttömäksi, vaan niiden muokkaus ja jousto eri tilanteissa olivat keskeisimpiä kehityskohtia. Kuntoutukseen yleisesti liittyvä ajoitusongelma koskettaa siis myös KIILAA. KIILA-kuntoutukseen tullaan kuntoutuksen valintakriteereistä huolimatta toisinaan liian myöhäisessä vaiheessa, jolloin työkykyongelmat ovat kasvaneet jo verrattain suuriksi. Yhteistyön kehittämiseen eri toimijoiden kesken olisi edelleen panostettava ja saatava enemmän sekä kuntoutujat että työnantajat sitoutumaan KIILA-kuntoutuksen prosessiin alusta alkaen. KIILA-kuntoutuksessa toimivien viestien mukaan olisi

myös tehostettava yleistä markkinointia ja tiedottamista työpaikoille eli tehtävä KIILA-kuntoutus tunnetuksi ja tutuksi.

Lue lisää Kelan sivulta: <https://helda.helsinki.fi/items/bcd0cd5e-bc25-4214-9f82-c81948adb0b9>

- **Eläkkeeltä töihin -hankkeen jälkikäteisarviointi** (Ruuth, M. ja Vilhunen, T. 2023) osoitti työllistymisen tuottaneen lukuisia myönteisiä vaikutuksia osallistujien hyvinvointiin ja talouteen. Myös työllistäneet organisaatiot vaikuttivat erittäin tyytyväisiltä ja kokivat työyhteisönsä monimuotoisuuden lisääntyneen. Eläkkeeltä töihin -hanke oli vuosina 2020–2022 toteutettu STEA-avusteinen kehittämishanke, josta vastasi Eläkeliitto hankekumppaneinaan Suomen Yrittäjät ja Takuusäätiö. Ohjausryhmään osallistui myös Eläketurvakeskus. Kuntoutussäätiö toteutti hankkeen ulkoisen arvioinnin. Arvioinnissa keskityttiin kolmeen teemaan: 1) Paljonko työsuhteita on syntynyt toteutettujen tapahtumien avulla? 2) Miten työntekijät ovat työssäolonsa kokeneet (onko vaikuttanut hyvinvointiin, taloudelliseen asemaan)? ja 3) Miten työnantajat ovat asian kokeneet, onko monimuotoisuus lisääntynyt ja onko sillä ollut myönteisiä vaikutuksia?

Lue lisää uutisesta: <https://www.kuntoutussaatio.fi/ajankohtaista/uutiset/elakkeelta-toihin-hankkeen-tapahtumien-avulla-tyollistyneille-elakelaisille-kokonaisvaltaista-hyvinvointia-ja-tyopaikoille-lisaa-monimuotoisuutta>

- **Työkykyohjelman arviointi** (Kuntoutussäätiö, Owal Group Oy ja Mikko Kesä oy, Oosi, O. ym. 2023) osoitti, että Työkykyohjelman avulla on pystytty kehittämään asiantuntijoiden ja palvelujärjestelmän osaamista ja valmiuksia. Työpaikkojen syntymisen ja työllistymisen osalta ollaan vielä matkalla, joka vaatii jatkossakin aktiivisia ponnisteluja, työnantajien parempaa mukaanottoa ja hallinnonalojen rajat ylittävää ohjaamista.

Lue lisää uutisesta: <https://www.kuntoutussaatio.fi/ajankohtaista/uutiset/tyokykyohjelman-arvioinnin-tulos-palvelujarjestelma-vahvistui-osatyokykyisten-tyollistyminen-vaatii-tyonantajien-parempaa-mukaanottoa>

- Kuntoutussäätiö ja Oulunkylän kuntoutuskeskus sr ovat selvittäneet ja kehittäneet **sotilaallisessa kriisinhallintatehtävässä palvelleiden kokonaisvaltaisen kuntoutuksen ja tuen tarvetta Suomessa**. Kesällä 2022 julkaistu tutkimus osoitti, että pääosin kriisinhallintatehtävässä palvelleet kokivat nykyisen terveytensä ja elämänlaatunsa hyväksi ja kriisinhallintaan osallistumisen positiiviseksi kokemukseksi. Tutkimuksessa kuitenkin selvisi, että on kuitenkin muutamia ryhmiä, jotka voivat heikommin kuin koko joukko keskimäärin. Syksyllä 2022 Oulunkylän kuntoutuskeskus aloittikin kehittämishankkeen kriisinhallintatehtävässä palvelleiden ryhmämuotoisen kuntoutuksen mallintamiseksi. Kuntoutussäätiö toteuttaa hankkeesta kehittämistyötä tukevan arvioinnin, jossa tarkastellaan kehitettävän mallin soveltuvuutta, hyötyjä ja vaikutuksia kohderyhmälle sekä hyötyjä ja yhtymäkohtia nykyiseen kriisinhallintaveteraanien kuntoutusjärjestelmään. Suomen Rauhanturvaajaliiton ja Vammautuneiden kriisinhallintaveteraanit toimivat

hankkeessa keskeisinä kumppaneina. Sekä tutkimushanketta että kehittämishanketta rahoitti Maanpuolustuksen kannatussäätiö.

Lue lisää uutisesta: <https://www.kuntoutussaatio.fi/ajankohtaista/uutiset/uudessa-hankkeessa-kehitetaan-kriisinhallintaveteraanien-kuntoutusta>

Tutustu tutkimukseen Oulunkylän kuntoutuskeskuksen julkaisusta: <https://www.okks.fi/wp-content/uploads/2022/08/Oulunkylan-kuntoutuskeskus-sr-julkaisut-nro-1.pdf>

- **Lähisuhdeväkivallan sovittelun** yleisiä piirteitä sekä osapuolten kokemuksia sovitteluprosessista ja sen vaikutuksista tarkastelleessa tutkimuksessa (Shemeikka, R. ym. 2023) todettiin, että sovittelu hyödyttää useimpia, mutta seurantaa ja yhteyttä tukipalveluihin tulisi vahvistaa. Tutkimus tehtiin valtioneuvoston tutkimus- ja selvitystoiminnan VN TEAS -rahoituksella.

Lue lisää uutisesta: <https://www.kuntoutussaatio.fi/ajankohtaista/uutiset/tutkimus-lahisuhdevakivallan-sovittelu-hyodyttaa-useimpia-mutta-seurantaa-ja-yhteytta-tukipalveluihin-tulisi-vahvistaa>

- **Kainuun sosioekonomiset terveys- ja hyvinvointierot ja niiden kaventaminen** (Kuntoutussäätiö ja MDI Public Oy, 2023) selvityksen tavoitteena oli saada ajantasaista tietoa Kainuun nykytilanteesta tulevien kehittämistoimenpiteiden pohjaksi. Sosioekonomisia terveys- ja hyvinvointieroja väestöryhmittäin tarkasteltiin tilastollisin menetelmin ja lisäksi kainuulaisille toteutettiin kysely, jolla kerättiin eri väestöryhmien kokemuksia ja näkemyksiä palveluprosesseista ja niihin mahdollisesti liittyvistä eriarvoistavista tekijöistä. Selvityksen tulosten ja työryhmälle järjestetyn kehittämistyöpajan pohjalta tehtiin toimenpidesuositukset väestöryhmittäisten erojen kaventamiseksi.

Lue lisää Kainuun hyvinvointialueen julkaisusta:

https://hyvinvointialue.kainuu.fi/sites/sote.kainuu.fi/files/documents/library/2023-01/Raportti_Kainuun%20soe.ek_terveyserot_FINAL_FINAL.pdf

- **Maahan muuttaneiden työllistymis- ja koulutuspolkuja Suomessa** tarkastelleen tutkimuksemme (Shemeikka, R. ym. 2021) mukaan maahan muuttaneiden osaamisen tunnistamisen haasteena on, että yksilön osaamisesta ei saada aina kattavaa kuvaa. Ei-formaalin osaamisen tunnistamiseen tulisi kiinnittää aiempaa enemmän huomioita. Tutkimuksessa suositellaankin osaamiskartoitusten kehittämistä monenlaisen osaamisen huomioivia välineitä kehittämällä. Tutkimus tehtiin valtioneuvoston tutkimus- ja selvitystoiminnan VN TEAS -rahoituksella.

Lue lisää Valtioneuvoston julkaisusta:

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163095/VNTEAS_2021_29.pdf

- **Maahanmuuton täydentäviä väyliä** tarkastelleessa tutkimuksessa (Varjonen S. ym. 2021) esitellään esimerkkejä työperusteisista, opiskeluperusteisista ja muista täydentävistä väylistä sekä näissä käytetyistä hallinnollisista ja oikeudellisista ratkaisuista eri maissa.

Tutkimusraportti sisältää suosituksia ja kehittämisehdotuksia, joilla täydentävät väylät olisi mahdollista ottaa käyttöön osaksi Suomen maahanmuuttopolitiikkaa. Tutkimus tehtiin valtioneuvoston tutkimus- ja selvitystoiminnan VN TEAS -rahoituksella.

Lue lisää Valtioneuvoston julkaisusta:

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163604>

- **Monimenetelmäinen tutkimus kotouttamistoimenpiteiden toimivuudesta** -tutkimuksessa (Ala-Kauhaluoma, M. ym. 2018) tuodaan esiin, että kotouttamistoimenpiteissä tulisi huomioida maahanmuuttajien erilainen osaaminen ja rakentaa joustavia palvelukokonaisuuksia kaikkiin kotoutumisen vaiheisiin. Palvelukokonaisuudessa tulisi huomioida työllistämisen, osaamisen kehittämisen, kielitaidon ja yhteiskunnan toimintamallien välittämisen lisäksi kotouttamisen kaksisuuntaisuus ja osallisuus yhteiskunnassa. Kotoutumisen tueksi on hyödyllistä rakentaa palvelupaketteja, joiden avulla tarjotaan kotoutumisen tukea myös työperäisille maahanmuuttajille ja heidän perheenjäsenilleen. Tutkimuksessa suositellaan, että valtakunnallisten maahanmuutto-ohjelmien seuranta ja arviointia lisätään ja laaditaan seuranta varten yhdenmukaiset indikaattorit. Valtion rooli kotouttamistyön ohjauksessa tulisi säilyttää. Järjestöjen kotouttamistoimien rahoitus tulisi turvata valtion ja kunnan pysyvämmällä rahoituksella, jolla varmistettaisiin myös strategisempi poikkihallinnollinen kotouttamistoiminta. Kuntatasolla tulisi vahvistaa koordinoivaa otetta maahanmuuttotyössä.

Lue lisää Eduskunnan julkaisusta:

https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/julkaisut/Documents/trvj_1+2018.pdf

- **Kapasiteetti käyttöön – nuorten neuropsykiatrinen valmennus arjen toimintaympäristöissä** -hankkeen tuloksellisuuden arviointi (Ruuth, M. ja Vilhunen, T. 2022) osoitti, että hankkeen toteuttamaan yksilömuotoiseen valmennukseen osallistuneiden nuorten toimintakyvyssä sekä työ- tai opiskelukyvyyssä tapahtui hieman enemmän edistymistä kuin ryhmämuotoiseen valmennukseen osallistuneilla. Ammattilaisista jopa 60–80 % arvioi nuorten saaneen valmennuksista merkittävässä määrin tukea hyvinvoinnilleen, toimintakyvylleen, osallisuudelleen, mielelleen ja arjelleen. Hankkeen toteuttajana ja arvioinnin tilaajana oli Iisalmen Nuorison Tuki ry 2022.

Lue lisää Iisalmen Nuorison Tuki RY:n julkaisusta: https://www.intry.fi/wp-content/uploads/2022/07/Arviointiraportti_Kapasiteetti_kayttoon-1.pdf

Lisätietoja

Erna Alitalo

Rahoitus- ja TKI-päällikkö, VTM

Kuntoutussäätiö

erna.alitalo@kuntoutussaatio.fi

Juha Klemelä

Tutkija, VTM

Kuntoutussäätiö

juha.klemela@kuntoutussaatio.fi

#HyvinvoivaTulevaisuus -kampanja tarjoaa yhteiskunnallisille vaikuttajille tiivistettyä tietoa Kuntoutussäätiön tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tuloksista. Kuntoutussäätiön painopistealueita ovat toimintakyky, työkyky ja sosiaalinen osallisuus, ja päämääränä on edistää heikommassa asemassa olevien hyvinvointia.

Kampanjan aikana lähetämme tiiviit tietopaketit seuraavista aiheista:

- Tutkittua tietoa oppimisen vaikeuksista koulutuksessa ja työelämässä – julkaistu 7.11.
- Mahdollistetaan sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä työelämä – julkaistu 9.11.
- Osallisuuden edistäminen liikunnan avulla – julkaistu 14.11.
- Maahanmuuton ja kotoutumisen asiantuntemuksemme palvelee hyvien väestösuhteiden rakentamista – julkaistu 16.11.
- Mielenterveyden tuki osana työkyvyn tukemista – julkaistu 23.11.
- Vaikuttavuus ja arviointi – julkaistu 5.12.
- Kestävä kansalaisyhteiskunta
- Yhteisötalous ja sosiaaliset innovaatiot

Kuntoutussäätiö on työkyvyn, toimintakyvyn ja sosiaalisen osallisuuden toimintamallien kehittäjä ja suunnannäyttäjä.

Toiminnassamme yhdistämme asiakaskokemuksen korkeatasoiseen monitieteiseen tutkimukseen, uudistamme työ- ja toimintakyvyn sekä osallisuuden edistämisen malleja ja kuntoutusjärjestelmää. Innostamme yhteistyöhön asiantuntijoita, päättäjiä, yrityksiä, järjestöjä ja asiakkaita.

Tutustu Kuntoutussäätiöön osoitteessa www.kuntoutussaatio.fi